

117469

A/RF/166

, 2. oktober 1942.

Plan- og Forskningskomiteen,
herr advokat Lars Hasvold,
Tordenskjoldsgt. 12,
O s l o .

I henhold til skriv av 30/7 1942 har de undertegnede gjennomgått bergverksindustriens stilling i Norge og skal til det mandat som er gitt oss med oppdraget av 30/7 d.å., opplyse følgende :

1) Bergverkene har fra gammelt av vært organisert i Bergverkenes Landssammenslutning, som bli stiftet allerede i 1916. Formålet var da å danne en felles organisasjon for samtlige bergverker, også i forhold til statsmyndighetene, i forholdet mellom bergverkene, med hensyn til industrispørsmål og med hensyn til arbeidsgiver spørsmål. I 1928 ble dette omorganisert, idet man da skilte ut arbeidsgiverandelen som en egen avdeling av Bergverkenes Landssammenslutning, og som ble en underavdeling av Norsk Arbeidsgiverforening. Samtidig ble der opprettholdt en Bergverkenes Landssammenslutnings Industrigruppe, med kontorsjefen i Arbeidsgiverforeningen som sekretær og konsulent. Denne forening er så, som underordnet gruppe, tilsluttet Norges Industriforbund. Samtidig står bergverkene direkte tilsluttet Industriforbundet. Personellet i de to avdelinger har den hele tid vært felles, men der er særskilte budsjetter, særskilte styrever og særskilte vedtekter.

Foreningen NVAs Industrigruppe omfatter 19 medlemmer. De er alle store og egentlige industrivedrifter.

Som det vil ses av ovenstående, er det intet formelt, om enn et faktisk, samarbeid mellom NVAs Arbeidsgiveravdeling og NVAs Industrigruppe. Noen oppløsning er derfor for så vidt ikke nødvendig, og den hele ordning må nærmest bli, i forbindelse med omreguleringen av Norges Industriforbund, å overføre til transjeforeningen de medlemmer som i dag står direkte tilknyttet forbundet. Samtidig må man få tilsluttet de forholdsvis mindre betydningsfulle bedrifter som står utenfor.

Den virksomhet som drives i foreningen i dag, kan tilholdes ved at man antar den nåværende kontorsjef som konsulent. For øvrig er det hele da en kurant ekspedisjonssak å få organisert denne næring. Spørsmålet om vedtekter og valg av styre må løses i forbindelse med omregulering av vedtekter for de forskjellige grupper innenfor Industriforbundet og forutsettes derfor løst etter at Industriforbundet er overtatt, så den fornødne kontakt mellom de forskjellige utøvere av næringen kan bli etablert.

2) Bergverksindustrien er for øvrig i dag bygget på loven av 1942, som etablerer statskontrollen ved bergmestren. Der er reelt 6 distrikter, nemlig :

Østfjelske, Vestfjelske, Nordfjelske, Nordlanske, Finnmarkske og Svalbardske bergmesterembete.

Østen- og vestfjelske betjenes dog av en mann. Bergmestrenes oppgave er for så vidt da å påse overholdelse av bergverksloven og samtidig fungere som arbeidstilsyn i overensstemmelse med arbeidstilsynsloven av 1941. Bergmestrene driver i dag meget fredelig, med kontor i apisehuset og nærmest

på gammeldags, bestefaderlig vis, med meget liberal kontroll av grupene. Det vesentligste er kontorarbeid og å passe på bestemmelserne om muting, frist o.l. En effektiv ledelse av bergverkene, slik som forutsatt i Bergverkeoven av 1842, utøves ikke av bergmestrene. Overordnet over disse har man så et Industri- og Håndverkskontor, som håndhever Bergverkeoven av 1842, KONSESJONSLOVEN av 1914 og GULLUTVINNINGSLOVEN av 1869. Kontorets arbeid består også i å passe på og fastsette konsesjonsvilkår og innkrave konsesjonsavgifter. Videre driver det med utleie av statens salmanvisning. Dessuten har man av statens virksomhet i dag Norges geologiske undersøkelser, hvis oppgave er å utarbeide et geologisk kartverk for hele landet, men geologene arbeider dessuten med de rent praktiske spørsmål, som privatpraktiserende konsulenter. Denne siste virksomhet har vært størst, således at det er gjort lite vitenskapelig arbeid, og interessen herfor er også forholdsvis beskjedent. Man har videre støttet geofysiske søkelyng, som er en privat affære, men som innhaves av ingeniør Brækken i Trondheim. Dessuten drives Statens Histoflaboratorium av professor Goldschmidt.

Handelsdepartementets Industrikontor administrerer videre Bergfondet og Hstoffondet, foruten forskjellige av statens gruper. Utbildelsen av folk skjer ved Statens Stiger-skole på Kongsberg. Denne har vært forholdsvis lite vellykket, slik at bergverkene har laget en egen skole i tilslutning til høyskolen. Man har mon bergverksavdelingen ved Høyskolen, som er underernært med hensyn til plass og driftvilkår.

Man kan sammenfatte det hele dermed at statens forskjellige tiltak i høy grad er tilfældige, delvis ikke praktiske og under ingen omstendighet synkronisert, slik at der

skapes en grei oversikt over næringens ytelsesevne og dens muligheter, og der holdes heller ikke nok oppsikt med dens driftsmuligheter, slik at næringen får den utvikling som den bør ha. Det er derfor Komiteens oppfatning at statens kontroll med bergverkene må utvides og dens ytelser som følge herav også stige. Man skal kort påpeke hvordan man mener dette bør organiseres :

Vi mener det er vesentlig at staten har sikkerhet for at de igangværende gruper blir drevet i overensstemmelse med nasjonens interesser, slik at f.eks. oppfaring og drift av fattigere malmganger i forbindelse med de rikere igangværende, planlegges, og utnyttelse påbegynnes i god tid, slik at man ikke risikerer å få den situasjon at grupedrift kun kan drives i vedkommende distrikt ved statens understøttelse, fordi det har vært drevet rovdrift på malmfeltene, ved kun å ha utnyttet de verdifulleste ganger. Samfunnet må også ha krav på å ha kjennskap til malmreserver for det enkelte gruppefelt og også sikkerhet for at gruppen også for øvrig blir drevet i overensstemmelse med lov og konsesjoner. Skal dette mål nås, må det imidlertid kreves at bergmesterembetene blir bekledd med dyktige, initiativrike og bestemte folk, som har evne til å sette igjennom sine krav overfor den enkelte gruppedrift og påse at de foran nevnte synspunkter overholdes. Den fornødne rettslige hjemmel til å foreta disse pålegg har man stort sett i loven av 1842. Der kreves for så vidt av den grunn ikke annet enn en gjennomgåelse av bergmestrenes instruksjer. Hos bergmestrene må der imidlertid skapes en annen mentalitet enn den nåværende. De må ikke først og

fremst bli skriverkarle, som ordner med det rent kontormessige med hensyn til frister o.l., men de må effektivt settes inn i den regelmessige kontroll med grupedriften, etter de retningslinjer som foran er antydnet. De må da pålegges regelmessige reiser - ikke som no bare en gang om året. Denne bestemmelse om inspeksjonsreise en gang om året ble fattet på et tidspunkt, da kommunikasjonene var vesentlig sletttere enn de er i dag. Inspeksjonsreise må foretas så ofte at bergmesteren til en hver tid har den fulle oversikt over hver enkelt igangværende grupes driftsmuligheter og driftsforhold. Det er da mulig, i betraktning av at reiseforholdene no er greie, å forenkle bergmesterantallet til 3 mann, forslagsvis 1 i sønnenfjelske Norge, 1 i nordenfjelske, inkl. Nedemark til og med Nord-Trøndelags grense, og 1 med kopel Tromsø for Nordland og Finnmark. Disse embeder forutsettes da utstyrt med det fornødne kontormessige utstyr, slik at bergmentrene som sådan ikke har noe med de kontormessige funksjoner, som i dag utøves av dem personlig. Dessuten må han forutsettes å ha en "Geschworener" eller såkalt avdelingsingeniør, som kan hjelpe ham med å foreta de forskjellige inspeksjoner. På denne måte vil der på 3 steder i landet bli etablert faste stater, som gir anledning til kontinuitet i driften, idet den yngre mann - avdelingsingeniøren - da vil ha en gjennomgangsstilling innen kontoret eller til administrasjonen for övrig. Avdelingsingeniøren bör derfor forutsettes å være yngre folk, som kan bruke stillingen som læretid.

Ökonomisk vil denne ordning ikke behöve å bli vesentlig dyrere enn den ordning man har i dag. De vesentligste stigninger i utgiftene vil være en del kontrollutgifter og reiseutgifter.

Den vitenskapelige forskning fortsetter ved Norges geologiske undersøkelser, som må omorganiseres slik at dens medlemmer ikke har adgang til å være privatpraktiserende konsulenter samtidig. Dette vil medføre at man formentlig må forhøye lønningene noe, idet de forskjellige geologer av første klasse bør lønnes likt med professorer og behandles som sådanne, idet deres virksomhet da kun blir vitenskapelig. Dette vil medføre en del stigning i utgiftene. Til gjengjeld antar man at man på denne måte vil kunne redusere antallet av geologer noe.

Samtidig mener man at det er vesentlig at utdannelsen for de forskjellige i faget blir hevet. Dette mener man å oppnå ved at Høyskolens Bergverksavdeling utbygges og får egen bygning. Finansieringen av nybyggingen med fornøden apparatur mener man bør gjøres ved at det nåværende Bergfond, som i dag har en kapital på ca. 500.000 kroner, overføres til Høyskolen og anvendes til dette formål. Man mener på denne måte å kunne få utbygget Høyskolens Bergverksavdeling slik at der blir utdannet dyktige ingeniører, og man forutsetter da at der med tiden må tas forbehold om at verkseledelsen - den tekniske ledelse - skal være besatt med Høyskole-utdannede ingeniører. Samtidig mener man imidlertid det er vesentlig at utdannelsen for ingeniørene omlegges, og man mener da at utdannelsen bør anlegges på å skape en større praktisk dyktighet. Forholdet er nemlig :

For å bli bergingeniør forlanges i dag : Eksamen artium, 6 måneders praksis ved et verksted samt 6 måneder ved en grupe, samt 4 års studium ved N.T.H. eller en tysk høyskole eller bergakademi.

Hertil er å bemerke at praksis ved N.T.H. er at hvis

en student, grunnet mindre god artiumskarakter, ikke kommer inn på kjemien, arkitekt eller bygg etc., så søker han alternativt berglinjen, hvor han da slipper inn, når han har til-egnet seg den nødvendige praksis. Studenten begynner da sin praksis på et eller annet verksted, hvor han som regel ikke lærer noe virkelig nyttig arbeid for sin framtidige stilling. Når han så kommer til en grupe for å praktisere, blir han satt til fordring og lastning, for først å bli kjent med hvordan forholdene i det hele tatt er ved en grupe, uten at praksisen gir ham noen virkelig forståelse av, hva det yrke han går til forlanger av ham. Heldigere stillet er jo en del studenter, som ved personlige fortindelser, eller som sønner av bergmenn, får litt mer innsikt.

Bergingeniørstanden er imidlertid ikke tjent med denne ordning. Det må forlanges at den som vil studere bergfag, på forhånd må vite hva han går til. Vi kan ikke belaste Høysko-len med folk, som ikke har den riktige forståelse av hva de bør lære, og bergverkene er ennå mindre tjent med den slags folk. Det må forlanges følgende utvalg av studenter ved berglinjen :

- 1) Eksamen artium.
- 2) Minst 12 måneders gruppepraksis, i hvilken tid praktikanten får passende teoretiske penser, samt oppgaver over sitt arbeid å skrive. Han står under spesielt tilsyn av en av grupens funksjonærer, som også utsteder en attest for hans arbeid, hans innstilling og skikkethet for grupeyrket.
- 3) Det avholdes en opptakelsesprøve av et opptakelsesråd, bestående av professoren for bergbygging samt av en erfaren NS bergingeniør. Her blir de av aspiranten innleverte

oppgaver diskutert og hele hans persongrunnlag analysert.

Bestemmende for om aspiranten blir opptatt på Høyskolen er da summen av de 3 tetyg :

P. eks. Artium teller 50%	1,65	2,80
Praksistestimonium 25%	3,00	1,50
Prövens testimonium 25%	<u>2,50</u>	<u>2,10</u>
	7,15 : 3	2,40 : 3
	<u>2,38</u>	<u>2,13</u>

En nærmere begrunnelse for den her foreslåtte ordning er følgende :

Bergingeniörens yrke forlanger ikke utpregede teoretiske kunnskaper eller evner, f.eks. i matematikk eller fysikk, en normalt begavet mann, som har bestått eksamen artium, har ingen vanskelighet for å tilegne seg de nødvendige teoretiske kunnskaper. Hovedsaken ved bergingeniörens skikkethet er at han er glad i sitt yrke og med liv og sjel går inn for dette. Han må føle seg vel i en grupe og utpreget kallet for yrket. Dette forutsetter at han kjenner alt arbeid i gruppen av egen erfaring og likeledes har den riktige kollegiale innstilling like overfor alle medarbeidere.

Høyskoleundervisningen.

1) Det skal såvel i første som i annen årgang leses over bergbygging og berghistorikk, med avslutning i. eksamen.

2) I tredje og fjerde år skal studenten, på grunnlag av det i de to foregående år lærte og sin praksis, løse selvstendige oppgaver over spesielle emner.

3) Praksis. Etter første og annet år skal studenten i sommerferien praktisere (arbeide) ved en grupe, som bestemmes av professoren i bergbygging, etter overenskomst med vedkommende grupe. Gruppen er forpliktet til å ta disse praktikanter

og ikke bare til å beskjeftige dem, men også overvåke dem.

Studenten må utarbeide en beretning over sitt praktiske arbeid, som innleveres Høyskolen.

Etter tredje studieår skal studenten i sommerferien fungere som ferieavløser for skiktsligere ved en grupe. Også herover innleveres beretning.

4) I fjerde studieår skal studenten innlevere et studiearbeid, som - hvis det blir godkjent - gir ham rett til, etter 3. semester, å forlange sitt diplomarbeid. Er diplomarbeidet godkjent, kan kandidaten underkaste seg den muntlige prøve. Såvel diplomarbeidet som den muntlige prøve bedømmes, foruten av professorene, også av menn fra grupene som lisit-tere.

Etter endt studium og bestått eksamen skal diplomingeniøren først gå minst ett år som stiger eller overstiger eller ingeniørassistent, før han får sertifikat som ansvarshavende grupeingeniør.

Samtidig mener man det er vesentlig at den underordnede driftsledelse også blir teknisk kyndigere, og man mener da at det også, selv ved ganske små grupper, må kreves at driftsledelsen foreståes av en overstiger med stigerutdannelse. Det er for stigerutdannelsen vesentlig at der legges vekt på det praktiske arbeid og skjønn, slik at man får kjennskap til fjell og også får kjennskap til å behandle folk.

Idag kan man få stigerutdannelse ved Stigerskolen på Kongsberg. Der opptas elever fra hele landet, når disse har anbefaling fra en grupe, men det klages over at kontingenten fra Kongsberg er stor.

Undervisningen varer i to år, i hvilken tid elevene arbeider 3 dager i gruppen og har 3 dager teoretisk undervisning hver uke. Når no grupene sender sine folk, som kanskje har arbeidet fra 6 til 10 år i en grupe, skulle det synes unødvendig å la disse gå og arbeide i den umoderne gruppen på Kongsterg i 2 år. Denne ordning stammer fra den tid man kunne bli elev uten å ha noen ordentlig praktisk forutdannelse.

Innsiktsfulle menn blandt bergingeniörene har også funnet denne ordning lite tilfredsstillende og har, med overingeniör L.D. Jensen i spissen, gått inn for, og også med grupenes understöttelse satt ut i livet, en "Grupenes formannsskole" i Trondheim. Denne er foreløpig ikke tenkt som full erstatning for Stigerskolen på Kongsterg, men den bör utbygges til en fast institusjon, så meget mer som Stigerskolen på Kongsterg fullstendig taper sin berettigelse, når no sølvgruvene må legges ned. Man bör derfor utbygge "Grupenes Formannsskole" i Trondheim til "Stiger- og Markskeiderskolen" i Trondheim, som en fast institusjon.

Opptakelsesbetingelser bör være :

- 1) Middelskolepensum.
- 2) Minst 4 års grupepraksis, i hvilken tid samtlige i en grupe forekommende arbeider må være utfört.
- 3) Å minst ha besøkt 3 av landets större gruper i 3 måneder hver, for oppnåelse av allsidig praksis og kjennskap til forskjellige lokale forhold. Denne praksis ordnes av skolen i samarbeid med grupene, når de under punkt 1 og 2 nevnte betingelser er oppnådd, hvorpå en opptakelsespröve holdes.

Skolens plan :

1) Skolen varer i ett år, med et tilleggskursus for maskin- og markskeiderstiger av 6 måneder.

2) Markskeidere begynner med kurset og har ett års spesialutdannelse.

Etter de avsluttede 1½ års skole, skal elevene i et 6 måneders kurs utføre praktiske arbeider, særlig av van-
skeligere art, ved en gruppe eller bygg under kyndig praktisk
ledelse, hvori det særlig legges vekt på samvittighetsfullt
arbeid ved bedømmelsen av arbeidet.

Avsluttet skole berettiger til tittel som stiger og
gir adgang til stilling som skiftstiger, resp. overstiger
etter ytterligere 3 år. En erfaren overstiger kan være an-
svarshavende driftsleder for bedrifter med opptil 40 manns
belegg.

Stigerutdannelsen.Budsjett.A. Lærerkrefter.

1) Bestyrer, ingeniør bergfag	kr. 8.000
2) <u>Faglærere :</u>	
a. Markskeider, ingeniør	" 6.000
b. Maskinlære, ingeniør	" 6.000
c. Opptredning, ingeniør	" 3.000
d. Geologi og mineralogi	" 4.000
3) Sekretær og kasserer etc.	" 3.000
	<u>kr. 30.000 A.</u>

<u>B. Undervisningslokaler</u>	" 12.000
Undervisningsmateriell	" 12.000

<u>C. Eksamens- og ekskursjonsutgifter</u>	" 10.000
	<u>kr. 64.000</u>

Si kr. 70.000 pr. år, d.e. kr. 10.500 pr. deltaker.

Det forutsettes opptatt :

- A. Til Stigerskolen pr. år : 10 mann, 4 kurs stiger, 6 måneders tillegg.
- B. " Tilleggskurs : 10 mann
- C. " Markskeiderskolen : 4 mann, alle med tilleggskurs.

		går ut :
Stigerkurs	1943 - 1944	1944 : 4
Tilleggskurs	1944 første halvår	} 10 mann : 2 } på 2 år
Markskeidersk.	1944 siste halvår + 1945 f.halv.	
Stigerkurs	1945 - 1946 o.s.v.	1946 : 4 o.s.v.

Man mener at der på denne måte, med forholdsvis enkle midler, skapes et undertefal i grupene, som er dyktige og som kan fylle sin virksomhet, både i forhold til arbeidsherrer og til arbeidere. Det er imidlertid i dag nødvendig å gå videre i kravene til fagutdanning. Der stilles stadig stigende krav til arbeideren, til hans evne til å behandle maskiner, og det er da også naturlig at man gir arbeideren høve til å få utdanning. Forholdet er at i dag har grupearbeideren ikke fått noen annen opplæring, enn den han fikk gjennom sin praksis. I gamle dager var denne praktiske opplæring ordnet på en patriarkalsk måte.

Både den sosiale som den tekniske utvikling forlanger at man tar opp dette spørsmål alvorlig og finner en tilfredsstillende løsning.

Først og fremst må vi vekke tillive yrkesfølelsen deri gjennom at grupearbeiderne får sin egen fagorganisasjon, med tvungent medlemskap. Den medlemmer opptas enhver som er beskjeftiget med grupedrift. (Funksjonærer).

Den unge arbeider skal begynne som skeidegutt eller dagarbeider ved grupen, i hvilken tid han lærer å finne seg til rette i miljøet.

Kun helt sunde, friske og kraftige menn skal bli beskjeftiget ved grupedriften. De skal legeundersøkes en gang om året.

Det skal ved hver gruppe opprettes en institusjon, "Bergverkets kameratskap", med tvungent medlemskap av funksjonærer og arbeidere. Denne institusjon skal ivareta såvel den faglige som kameratslige side av bergmannens opplæring og liv.

Det skal holdes foredrag over alle faglige emner og spørsmål og stilles faglitteratur til disposisjon. Arbeideren skal, når han ellers er skikket, stadig gis større og selvstendigere arbeider, idet han etter hvert skiftes over til arbeidsplasser som krever mer. Man kan på denne måte påvirke og opplære arbeiderne uten noen egentlig skole, inntil et visst stadium, men for å opplære dem til såkalte spesialister, må det hjelpes til med en skole eller kurs, forat denne utdanning ikke skal ta for lang tid. Da det her dreier seg om folk, som fortrinnsvis er eldre og gifte, må kursene ikke være for lange, og deltakerne må samtidig få betaling, resp. fritt opphold. Kursene, som holdes ved en større gruppe, fortrinnsvis ved statens (Grong), omfatter :

- 1) Praktisk arbeid under kontroll og anvisning.
- 2) Teoretisk undervisning, foredrag.

Foruten at det undervises i de enkelte arbeidsmanipulasjoner, behandling av maskiner, sprengteknikk, fjelltrykk,

rensknings- og sikringsarbeider, tømring og gruppebygging, må det undervises i akkordteregninger og betydningen av rasjonell arbeidsinndeling.

Regner man med ca. 5.000 grupearbeidere i landet, og at disse arbeider i 35 år, får man et årlig behov av $5.000 : 35 = 143$ mann. Tenkes 10 kurser gjennomført pr. år, får man ca. 15 mann pr. kurs, med en kurstid av 4 uker. Kursene ledes av en bergingeniør med en stigerutdannet lærer og det nødvendige antall arbeidslærere (eldre, dyktige arbeidere, som hver har en gruppe på 3 - 5 mann).

Det forutsettes 6 timer praktisk arbeid pr. dag :
 + 4 timer teoretisk arbeid

6 x 25 =	150 timer
4 x 25 =	100 "

Kurs : 250 timer.

Budsjett for opplæring av minører for bergverksdriften :

Skolens personal :

A.	1. Leder, bergingeniør	Kr. 8.000	
	2. Prakt. leder stedf. stiger	" 6.000	
	3. 5 stk. arb. ledere, eldre erfarne arb. a kr. 400 pr. mnd. - 2.000 x 12	" 24.000	Kr. 38.000 p.
B.	1. Kontor og boliger	Kr. 12.000	
	2. Undervisningsmateriale	" 12.000	Kr. 24.000

Elevene :

C.	1. Bolig og fri stasjon for 15 mann a kr. 4 1300 og.	Kr. 18.000	
	2. Reise godtgjørelser for 15300 mann a kr. 50	" 15.000	
	3. Lærebøker etc. 1300 x 20 kr.	" 6.000	Kr. 39.000
	+ uforutsett	Kr. 101.000	
		" 9.000	
	Tilsammen		Kr. 110.000 p.a.
d.e. Kr. 110.000 : 300 = Kr. 366 pr. elev (kursdeltaker)			

Man mener det er vesentlig at disse skoler samles på ett sted, og da forslagsvis i Trondheim, hvor Høyskolen på forhånd ligger, og som samtidig ligger midt i landet i forhold til de forskjellige grupper, og så meget i nærheten av grupper at praktisk øvelse også kan erverves.

Omkostningene med arbeidernes utdanning mener man imidlertid bør bæres av grupene, som faktisk får den største fordel av utdannelsen, d.v.s. man mener at statens utgifter bør begrenses til anlegg og drift av skolene. Det er mulig at man på denne måte - ved å skape et gruppenæringens utdannelse-institutt - kan få forenklet administrasjonen så meget at der kan innsparas en del på de forskjellige konti som er nevnt foran. Selve gjennomføringen skulle derfor ikke medføre et for sterkt krav til statsbudsjettet.

For samtidig å få samlet denne industris forskning på den hensiktsmessigste måte, mener man at Råstofflaboratoriet bør flyttes til Høyskolen og der utvides til å omfatte den virksomhet som no har vært drevet av ingeniør Kortensen privat.

Som overordnet kontrollorgan over disse direkte arbeidende institusjoner, såvel med hensyn til grupper som med hensyn til utdanning, mener man det er naturlig å opprette et eget kontor for bergverkene i Handelsdepartementet. Dette kontor fører samtidig kontroll med Bergverke-loven, Bergverkekonsesjonsloven, Loven av 1914 om Kalkstensforekomster og Loven av 1869 om retten til å utvinne gull, og fører, på samme måte som i dag, overoppsikten med samtlige statsleide eller statsdrevne grupper. Således bør også Høres Bergverke administrasjon

legges inn under dette kontor. Man mener det er vesentlig at dette kontor utbygges så sterkt at det er formelt i stand til å vurdere de tekniske og økonomiske spørsmål. Disse hører ikke hjemme under Sosialdepartementet. Dersom det er så at drift ikke er forsvarlig av tekniske eller økonomiske grunner, bør ikke derfor kontrollen med driften utgå fra Handelsdepartementet, men fortsatt være der hvor den største tekniske kyndighet forutsettes å skulle være. Fra Sosialdepartementets side vil det da kun være å stille til disposisjon de fornødne midler som departementet, under hensyntagen til den sosiale side av saken, finner forsvarlig. For øvrig mener man at de grupper som ikke kan drives forretningsmessig, og hvor der ikke er tungtveiende sosiale årsaker for fortsatt drift, bør nedlegges. Man skulle anta at et kontor med dette formål, vil kunne ledes av en kontorchef med teknisk og juridisk bistand i form av avdelingsingeniør og sekretær. Det skulle derfor ikke være nødvendig å opprette et eget bergverksdirektorat.

Med ovenstående mener man at man har trukket opp linjene for statens virksomhet i forhold til grupedriften. Statens virksomhet vil da være at der skapes de fornødne kontrollorganer som har den fornødne oversikt, slik at man vet ateringen til enhver tid blir drevet i overensstemmelse med nasjonens og fellesskapets tarv.

Administrasjonen av Norges geologiske undersøkelser og Råstoffondet vil naturlig også ligge inn under administrasjonskontoret i Handelsdepartementet, dersom Forakningsinstituttet ikke kommer i stand. Hvis dette blir opprettet, vil man finne det naturlig at disse to - og i all fall Råstoffondet og Råstofflaboratoriet - blir organisk forbundet med

Instituttet for Plan og Forskning.

Den aktuelle situasjon har vist at det er vesentlig å få laget et organ som er i stand til å foreta undersøkelser i marken av mer praktisk art, og som strekker seg videre enn selve de geologiske undersøkelsene gjør naturlig. Man har her i dag Norges geofysiske undersøkelser, som særskilt driver geofysiske undersøkelser. Dette institutts drift har imidlertid også vært forholdsvis tilfeldig og er også av privat art. Man har ment at det er vesentlig å få dannet et institutt, som i marken kan gjennomføre alle undersøkelser for å få klarlagt hvilke felter som er drivverdige. Man ser det slik at Norges framtidige økonomiske stilling vil være i høy grad avhengig av dets evne til å produsere eksportvarer, og man mener da det er vesentlig å få intensivert undersøkelsene i marken. Man mener imidlertid at dette ikke bør gjøres av staten, men av næringen selv, og man mener da at det riktige er at der lages et eget selskap: "Norges geologiske malmundersøkelser A/S". Selskapet forutsettes stiftet i samarbeid mellom staten og næringens utøvere i dag. Man har ikke ment at det er nødvendig å lage noen stor aksjekapital, men det er nødvendig å sikre selskapet sikre driftsinntekter. Dette mener man bør gjøres ved at den samlede næring pålegges en avgift på sitt salg, foreslagsvis 1% av salget, som skal gå til drift av dette selskap. Samtidig mener man da at konsesjonsavgiften bør bortfalle som særskilt avgift, slik at der kun pålegges en enkelt avgift på selskapene. Avgiftene størrelse skulle gi et beløp av ca. kr. 500.000 opp til 1 million til drift for dette selskap. Dette selskap vil så få til oppdrag å foreta de praktiske undersøkelsene i marken, og når drivverdige felter var funnet, da å foreta de fornødne

skritt til å få drift i stand, fortrinnsvis i samarbeid med sine aksjonærer, de nåværende gruppeselskaper, men eventuelt også gjennom dannelsen av nye selskaper. Da dette selskap vil få til oppdrag å foreta undersøkelser etter oppdrag av private personer, vil det selv i forbindelse med undersøkelsene måtte opprette avtaler om hvordan feltene skal utnyttes, dersom de viser seg å være drivverdige. Man mener at det ikke er noen grunn til å medvirke til at en tilfeldig finner skal få anledning til å utnytte dette funn til å bli millionær. Stort sett er jo gruppenæringen betinget av forhåndsundersøkelser, som medfører betydelige omkostninger at der gjennom innsats av stor kapital og store mengder arbeidskraft, blir skapt inntektbringende virksomhet. Denne virksomhet bør da ikke direkte belastes med prospecting-avgifter eller utgifter. Dette mener man at man kan undgå, ved at bergmestrene får pålegg om å håndheve Bergverkslovens § 31, slik at de tilfeldige mutere ikke får adgang til å forlange sine skjerp eller gruper, dersom der ikke kan opprettes bruktare avtaler mellom disse og det foran nevnte stiftendes aksjeselskap. Man mener at dette selskap har sin store oppgave allerede nå, idet man derigjennom mener å ha skapt et institutt som allerede nå under krigen kan påbegynne et arbeid for å undersøke hva Norge kan framskaffe av krigsviktig og krigsnyttig produksjon.

Dette selskap mener man videre bør ha plikt til å finansiere den geofysiske undersøkelse, men samtidig være berettiget til å ta avgift av denne del av forskningen i forhold til den enkelte oppdragsgiver. Man mener det er vesentlig at selskapet stiftes på denne måte, idet det da får den fornødne kontakt med det praktiske liv og får full oversikt over

hvilke driftsmuligheter man faktisk har.

Man har vurdert spørsmålet om der skal stiftes et eget salgskontor, som samlet kan foreta salg av næringens produkter. Før krigen var det et sterkt behov for en sådan samlet framtrreden, og etter krigen er det faktisk etablert en sådan organisasjon ved at herrene Kjør og Lund har forhandlet direkte med de tyske myndigheter på den samlede gruppenærings vegne. Man antar at stiftelsen av et sådant selskap vil støte på motstand hos de større grupper og hos mange utøvere av mellomhandleryrket. Til gjengjeld mener man at utviklingen vil medføre at det er naturlig å fortsette den utvikling som krigen har skapt, og lage en felles salgssentral for norsk grupeindustri's produkter. Skal man imidlertid lage en sådan salgssentral, må den forutsettes å skulle eies av og ledes av næringens egne folk, og man er derfor tilbøyelig til å foreslå at der stiftes en Gruppenærings Eksportsentral, som skal arbeide etter omtrent de samme retningslinjer som de i hermetikkindustrien opprettede salgssentraler.

Man har med det som er nevnt foran, gjennomgått det som man mener er nødvendig for å skape en grei oversikt for staten, når det gjelder kontroll med næringen, og man mener også å ha antydnet de rådgjerdar som bør tas, for at næringen skal kunne drives kontinuerlig og med best mulig utbytte for det hele folk.

Det er imidlertid selvsagt at de forslag som man har antydnet, bør underkastes drøftelser med næringens utøvere i langt større utstrekning enn det fra vår side har vært høve til å foreta undersøkelser.

Heil og Sal

(Chr.E. Apenes)